

LEGITIMITEIT VAN DE POLDER

Over het geheim van de dekkinggraad van de cao

Labour |
Law United

Sprekers

Paul
de Beer

Emeritus hoogleraar
AIAS-HSI, Universiteit van
Amsterdam

Rein
de Sauvage Nolting

Onderzoeker
Wetenschappelijk Bureau
voor de Vakbeweging, De
Burcht

Robbert
Coenmans

Beleidsadviseur
arbeidsvoorwaarden FNV

Anne
Megens

Directeur Beleid & Advies
werkgeversvereniging AWWN

Labour |
Law United

Aanleiding

- EU Richtlijn toereikende minimumlonen van 19 oktober 2022
- Art.1 lid 1: Kader voor toereikendheid van wettelijke minimumlonen én het bevorderen van collectieve onderhandelingen over loonvaststelling
- Art.4, lid 2: elke lidstaat waarin de dekkinggraad van collectieve onderhandelingen onder een drempel van 80% valt, [voorziet] in een kader om de voorwaarden voor collectieve onderhandelingen te creëren, hetzij bij wet na raadpleging van de sociale partners, hetzij door middel van een overeenkomst met hen. Deze lidstaat stelt tevens een actieplan op ter bevordering van collectieve onderhandelingen.
- Art.3 lid5: definitie “dekkinggraad van collectieve onderhandelingen”: het percentage werknemers op nationaal niveau op wie een collectieve arbeidsovereenkomst van toepassing is
 - *de verhouding tussen het aantal werknemers dat onder een cao valt, en het aantal werknemers van wie de arbeidsvoorwaarden kunnen worden geregeld door cao's overeenkomstig nationale wetgeving en praktijk*
- Art.17 lid 1: uiterlijk op 15 november 2024 aan de richtlijn voldoen

Volgorde

- Wetenschap – De Burcht - Wetenschappelijk Bureau voor de Vakbeweging
- Werkgeversorganisaties - AWWN
- Werknemersorganisaties – FNV
- Vragen en opmerkingen

DE BURCHT

Wetenschappelijk bureau voor de vakbeweging

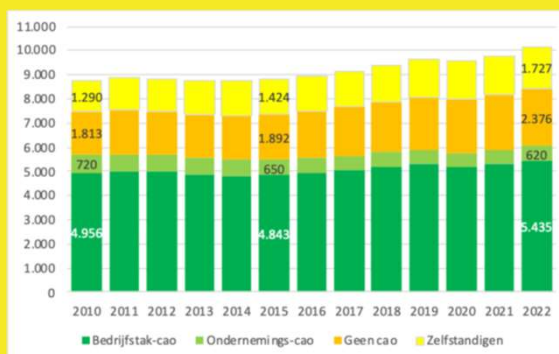
Labour
Law United

Cao-dekkingsgraad daalt gestaag

Grafiek 1: Percentage werknemers c.q. werkenden onder cao

Grafiek 2: Werkenden wel/niet onder cao (x 1.000)

Bron: CBS (maatwerktablel, Statline)

Labour
Law United

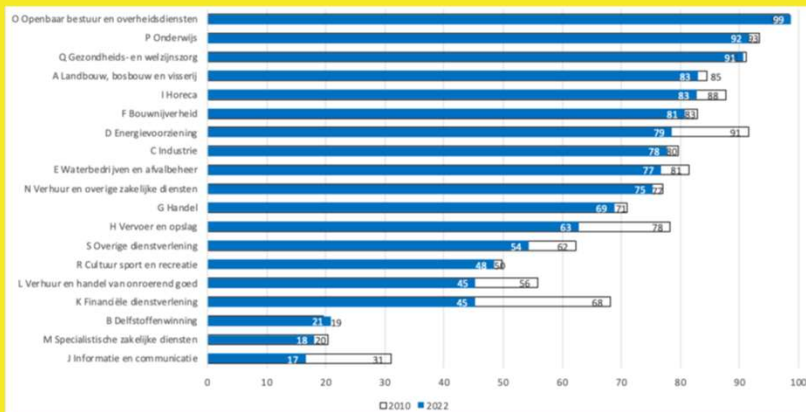
Beleidsrelevantie van een hoge cao-dekkingsgraad

- 2022 EU-Richtlijn toereikende minimumlonen (CB 80%)
- Voorkomt neerwaartse loonconcurrentie, geeft transparantie & matigt de loonverschillen
- Collectieve voorzieningen (O&O + pensioenregelingen)
- Landelijk polderoverleg (Stichting van de Arbeid en de SER)

Werkgeversorganisatie

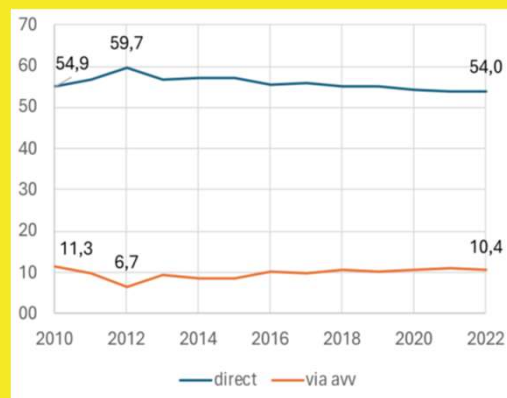
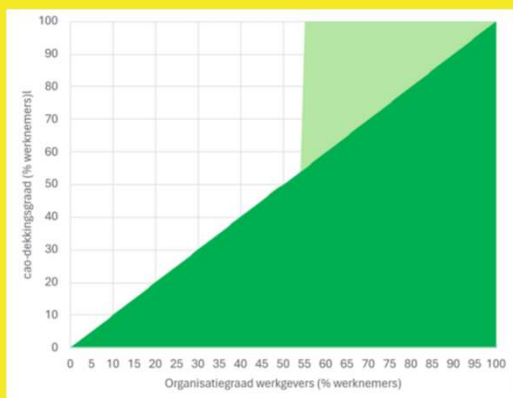
- Werkgeversorganisatie (niet vakbondslidmaatschap) belangrijkste voorwaarde voor al dan niet hebben van (bedrijfstak-cao)
- AVV
- Niet transparant over ledenontwikkeling
- Maar ... sterke aanwijzingen dat organisatiegraad daalt
 - van 48,7% in 2010 naar 24,9% in 2021, WEA, 2021
 - +- **schatting** 68% in 2010 naar 52% in 2021

Dekkingsgraad varieert sterk, maar daalt (bijna) overal

Bron: CBS (maatwerktabel, Statline)

AVV-helling

Bron: SZW

Bedrijfstakken met een dalende cao-dekkingsgraad

- Samenhang met vervangingsgraad (dynamiek), toename van diversiteit van bedrijven, aandeel jongeren en hoogopgeleiden
- Nieuwe bedrijven: afnemende vanzelfsprekendheid van de cao
- Spanning tussen 'traditionele' brancheorganisaties en (kapitaalkrachtige-) nieuwkomers

Bedrijfstakken met een hoge en stabiele cao-dekkingsgraad

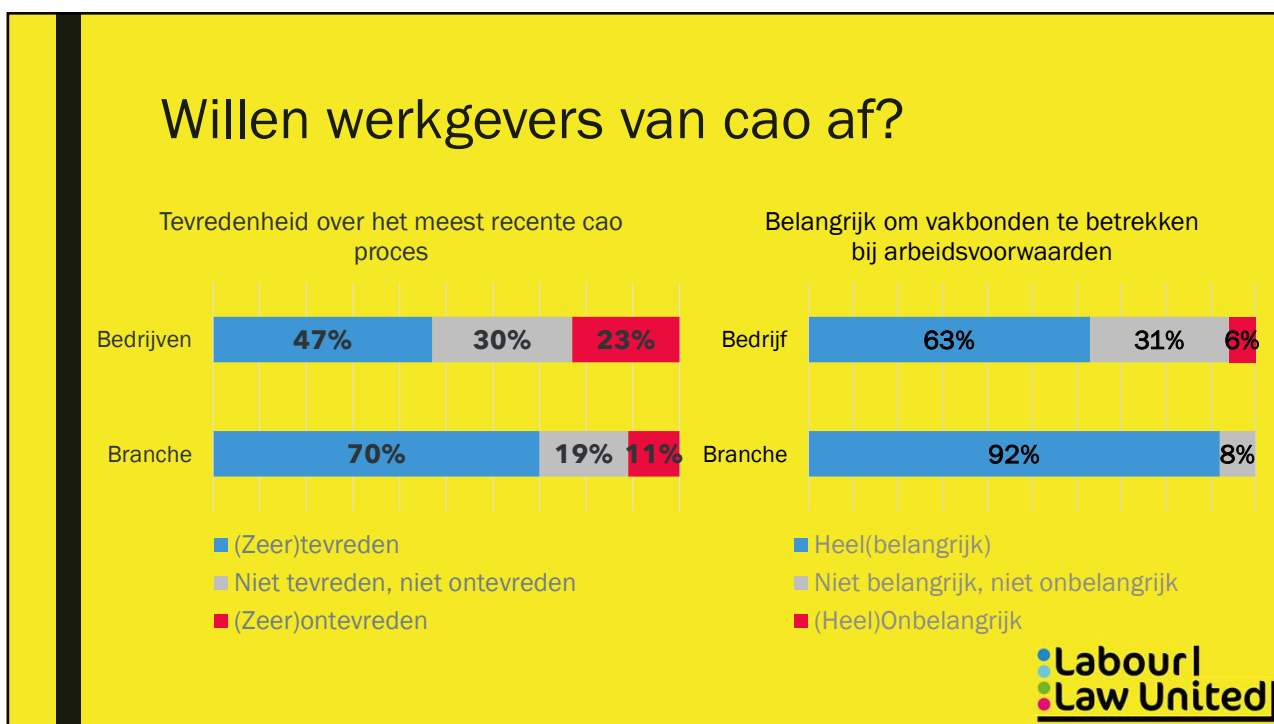
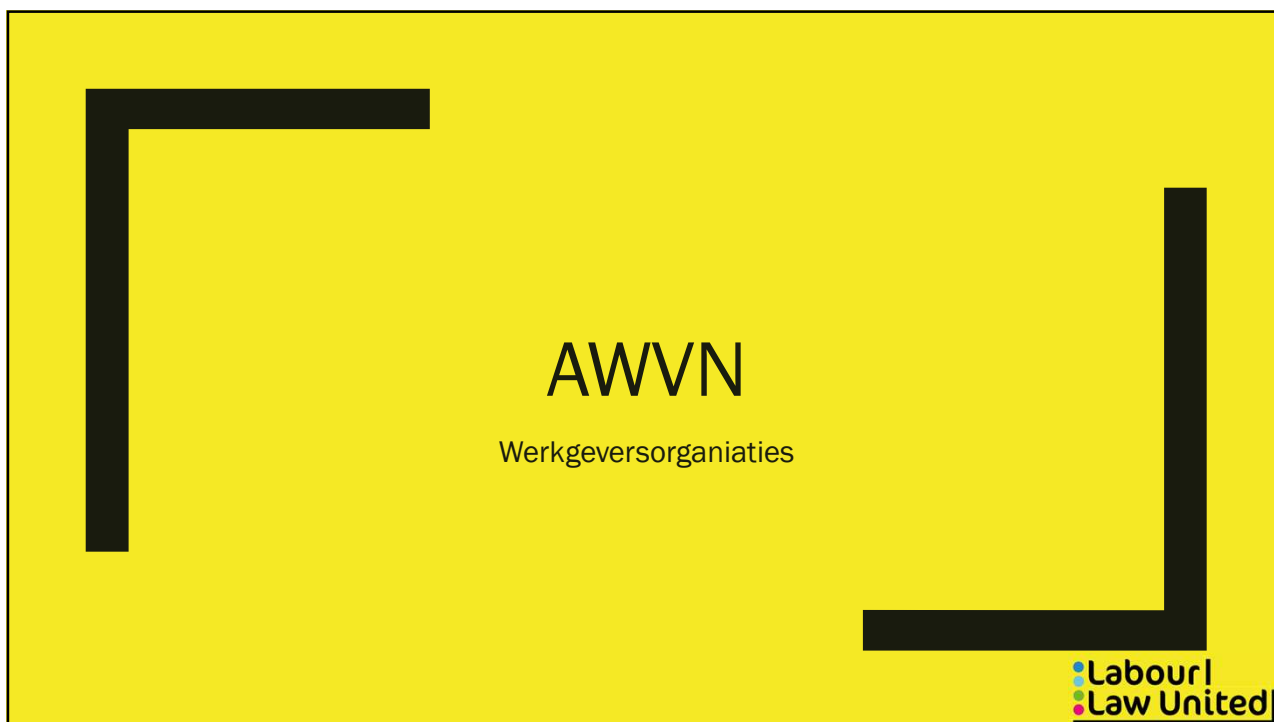
- Gevestigde bedrijven: continueren bestaande situatie (cao)
- Sterke werkgeversorganisatie en ondersteunende relatie vakbonden en werkgevers
- ... maar vooral bedrijfstakken waar het aandeel in werkgelegenheid daalt (en veel publieke sectoren)

Conclusie

- Cao-dekkingsgraad daalt gestaag
- Net als bij werknemers lijken ook nieuwe generatie werkgevers niet meer vanzelfsprekend lid te worden
- Dalend lidmaatschap werknemers en werkgevers dreigen zo elkaar te versterken
- Zachte kussen van de bedrijfstak-cao, maar hou het aandeel van de avv in de gaten!

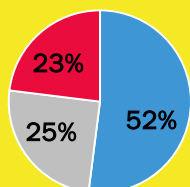
Wat kunnen we doen?

- Werkgevers en vakbonden: Leden werving en behoud. Voorkomen dat bedrijfstakken van de cao-helling afvallen. Extra werk verrichten in branches zonder cao-traditie. Branchevervaging aanpakken.
- Overheid: plicht (ILO/EU) om collectieve onderhandelingen te ondersteunen. Cao als vereiste bij publieke aanbestedingen. Versoepelen eisen AVV.
- Fundamentele hervorming? Gelaagd cao-systeem?
- Publicatie nr. 27: 'balanceren op de cao-helling' lezen op <https://www.deburcht.nl/wetenschappelijk-bureau/publicaties>

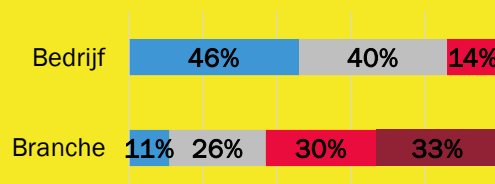
Het proces kan wel beter

Het arbeidsvoorwaardenproces moet worden verbeterd

- (Helemaal)mee eens
- Niet mee eens, niet mee oneens
- (Helemaal)mee oneens

Hoe beoordeelt u betrokkenheid van werknemers?

- (Ruim)voldoende
- Niet voldoende/niet onvoldoende
- (Zeer)onvoldoende
- Weet Niet

Wat te doen

- Geen cao ≠ fout
- Wel zorg over afnemende dekkinggraad
- Belang decentrale partijen én centraal beleid
- Maak cao aantrekkelijker voor bestaande cao-partijen en nieuwkomers
 - *Onderstreep bij werkgevers belang van organiseren en cao*
 - *Brede betrokkenheid werknemers bij cao-proces*
 - *Verbreed agenda*
 - *Zet in op continue dialoog*
 - *Bied ruimte voor maatwerk binnen cao-kaders*
 - *Maak dispensatie toegankelijker*
 - *Overweeg meer 3/4-dwingend recht*

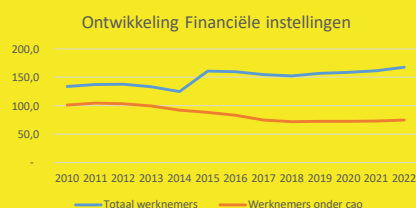
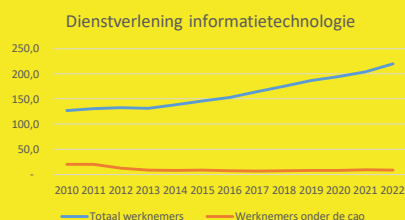
FNV

Werknemersorganisaties

Waar komt de lage dekking vandaan?

- **Groei sector zonder cao:** ICT & Consultancy
- **Plotse klap in de dekkingsgraad:** reorganisaties, beleid of fout in de data?
- **Stabiël lage dekkingsgraad:** Grote sectoren met structureel lage dekkingsgraad
- **Dreiging op de achtergrond:** de organisatiegraad van werkgevers

Hoe kan de dekkingsgraad omhoog?

- **Niet blindstaren op het percentage. Het verhogen van de dekkingsgraad dien gepaard te gaan met goede arbeidsvoorwaarden.** Als we louter de dekkingsgraad verhogen, maar de kwaliteit van de arbeidsvoorwaarden holt achteruit, dan ondermijnt dat de bedoeling van de richtlijn.
- Kunnen werkgevers en werknemers **meer mensen onder al bestaande grote cao's laten vallen?**
- Kunnen werkgevers en werknemers **nieuwe cao's afsluiten in groei sectoren?**
- Wat kan **de rijksoverheid** doen om cao's te beschermen, maar ook het afsluiten van cao's voor werkgevers en werknemers aantrekkelijker te maken? (aanpak flex, aanbestedingsvoordelen, representativiteit werkgevers verhogen)

VRAGEN EN OPMERKINGEN?

Dank voor uw aandacht!